

UiO • Institutt for pedagogikk

Det Utdanningsvitenskapelige fakultet
Faglig enhet for universitetspedagogikk (FUP)

Notat til Utdanningskomiteen 19. juni 2017

Fra Faglig enhet for universitetspedagogikk

Forslag til ny kursportefølje for universitetspedagogisk basiskompetanse ved UiO

Bakgrunn

I 2015 vedtok UHR nye *Nasjonale veiledende nasjonale retningslinjer for universitets- og høyskolepedagogisk basiskompetanse*¹. I de nye retningslinjene utvides det anbefalte timetallet for kurs som gir slik basiskompetanse fra 100 til 150-200 timer. UiO har, på linje med de nye anbefalingene, vedtatt at utdanning for universitetspedagogisk basiskompetanse ved UiO skal innebære 150 timer. For å møte disse nye kravene har FUP revidert sin kursportefølje.

Rektoratet anbefaler at økningen på 50 timer 1) går inn som en del av basiskompetansen, 2) utformes i dialog med fagmiljøene for å sikre at de blir praksisnære og brukertilpassede, 3) er fleksible mht. gruppestørrelse og åpner for en-til-en veiledning, og 4) gjøres faglig fleksible, eksperimentelle, og tilpasset konkrete behov (jf. notat til Rektoratmøtet 3. november 2016). Dette er ivarettatt i den nye kursporteføljen.

De eksisterende universitetspedagogiske kursene har vært gjort til gjenstand for deltakerevaluering hver gang de gjennomføres. Evalueringene er overveiende positive når det gjelder kursenes relevans og nytte. I 2015 ble FUPs kursvirksomhet vurdert av en komite bestående av to eksterne medlemmer, samt en studiedekan ved UiO. I hovedtrekk var deres evaluering av kursporteføljen positiv, men noen forbedringspunkter ble foreslått (Engelsrud, Kristensen og Søfteland 2015²). Som oppfølging av evalueringen har FUP i revideringen fokusert på å styrke helhet og sammenheng i hele basiskompetanseporteføljen; øke fokuset på arbeid med 'teaching portfolio'; integrere teknologi; og jobbe mer systematisk med mangfold og inkluderende læringsmiljø. Samtidig har det vært viktig å ivareta styrken i det etablerte tilbudet, slik det vurderes både av den nevnte komiteen, kursdeltakere og FUP. En referansegruppe bestående av tidligere kursdeltakere samt universitetspedagoger fra et annet universitet har bidratt i utviklingsprosessen.

¹ http://www.uhr.no/documents/Nasjonale_veiledende_retningslinjer_for_uh_pedagogisk_basiskompetanse.pdf

² Programevaluering av kurs i pedagogisk basiskompetanse ved UiO, Rapport fra evalueringskomiteen.

Oppsummert er de sentrale prinsipper for den reviderte kursporteføljen at tilbudet skal være helhetlig og ha god sammenheng, at det skal være praksisnært og at de ansatte har stor grad av valgfrihet i fht. hva de ønsker å fokusere på slik at kurset kommer både den enkelte og deres fagmiljø til gode, og at det jobbes kollektivt samtidig som det skaper arenaer for individuell veiledning. I tillegg til at utvidelsen av kursomfanget gir deltakerne økt anledning til å fordype seg i områder spesielt relevant for deres egen praksis, er følgende momenter inkludert i revideringen for å sikre praksisnærhet, valgfrihet, fleksibilitet og selvstendig og eksperimentelt arbeid med egen universitetspedagogiske kompetanse:

- Økt grad av forarbeid og mellomarbeid (herunder individuelt utviklingsarbeid) knyttet til egen praksis.
- Integrering av 'Teaching Portfolio', der de ansatte jobber med å utvikle egen undervisning og egen undervisningskompetanse, samt med å se denne i lys av praksiser i eget fagmiljø og bidra til å utvikle disse.
- Økt bruk av 'flipped classroom' gir økt innholdsmessig fleksibilitet, samt fleksibilitet i fht. tid og sted for deltakerenes arbeid.
- Økt individuell tilbakemelding (både i form av kollegaveiledning, peer review og tilbakemeldinger fra kursholdere)
- FUP utvikler i økende grad praksisnære og brukertilpassede kurs i samarbeid med enhetene. Ansatte ved de respektive enhetene kan velge å inkludere disse i sin universitetspedagogiske basiskompetanse som valgfrie moduler.

Universitetspedagogisk basiskompetanse i relasjon til enhetenes arbeid med utdanningskvalitet

De kurs FUP tilbyr for universitetspedagogisk basiskompetanse gir deltakerne anledning til å reflektere over og videreutvikle egen undervisningspraksis i samarbeid med andre kursdeltakere og universitetspedagoger. For at dette arbeidet ikke begrenses til den individuelle underviser er det et mål for kurset å gjøre deltakerne bedre i stand til å bidra til å styrke utdanningskvaliteten ved egen enhet (jf liste over mål på side 6 under).

For å styrke dette fokuset vil FUP oppmuntre enhetene til å vurdere mulighetene for mer systematisk å knytte ansattes deltakelse på universitetspedagogiske kurs opp mot kvalitetsarbeid på enheten. En måte å gjøre dette på kan være ved at arbeid med utviklingsprosjekter på enheten inngår som tema for kursdeltakernes utviklingsarbeider. En annen måte kan være at enhetene prioriterer å sende flere ansatte på samme kurs, slik at de sammen kan fortsette utviklingsarbeid på sin enhet etter at kurset er gjennomført. FUP drøfter gjerne med enhetene hvordan slikt arbeid kan organiseres og evt. koples til konsultasjon. En tredje måte å knytte deler av kursprogrammet nærmere til enhetenes utdanningsvirksomhet på, er å arrangere flere fakultetsspesifikke moduler som kan utgjøre en del av programmet for basiskompetanse (dvs. utenom Fellesdelen). Slike kurs vil få en sterkere fagdidaktisk profil og utvikling og gjennomføring av slike kurs forutsetter nært samarbeid med fakultetene. Slike kurs tilbys allerede ved en del fakulteter, og FUP drøfter gjerne mulighetene for utvikling av slike kurs med alle fakultetene.

Spørsmål til Utdanningskomiteen

FUP ber om Utdanningskomiteens innspill til:

1. Hvordan vi kan styrke relasjonen mellom kurs for universitetspedagogisk basiskompetanse og arbeid med utdanningskvalitet ved enhetene.
2. Fremtidige tilbud ut over basiskompetanse.
3. Timetall og krav til basiskompetanse for ansatte i II-stilling.
4. Overgangsordning.

Hovedendringer universitetspedagogisk basiskompetanse

Utvidelse fra 100 til 150 timer

Eksisterende kursprogram som leder mot universitetspedagogisk basiskompetanse omfatter 100 arbeidstimer, der første halvdel består av en fellesdel og den andre halvdel settes sammen av valgfrie moduler av til sammen 50 arbeidstimer. For ansatte i II-stilling har kravet vært 50 timer.

Fellesdelen – 50 timer		
Stor modul - 25 timer	Liten modul 12,5 timer	Liten modul 12,5 timer

Figur 1: Universitetspedagogisk basiskompetanse etter eksisterende modell

Det reviderte kursprogrammet omfatter 150 arbeidstimer, der første del består at et kurs som er felles for alle og omfatter 120 timer, og andre del utgjør 30 arbeidstimer og består at valgfrie moduler på hhv. 15 og 30 timer. Bakgrunnen for at Fellesdelen omfatter en så stor del av basiskompetansen er innspill fra evalueringskomiteen, samt FUPs egne erfaringer med behov for bedre helhet, sammenheng og progresjon i kursopplegget. Universitetspedagogisk basiskompetanse, slik det beskrives av UHR, inkluderer en rekke store temaer som skal knyttes til utdanningspraksisen til den enkelte og dennes fagmiljø. I den utvidede Fellesdelen arbeides det med disse temaene, og disse koples til den enkeltes konkrete arbeid med undervisnings- og utdanningskvalitet. Hver enkelt deltaker velger hvilke områder de ønsker å fordype seg i.

Fellesdelen – 120 timer	2 små moduler a 15 timer eller 1 stor modul a 30 timer
--------------------------------	---

Figur 2: Universitetspedagogisk basiskompetanse etter ny modell

Kursdeltakere skal først gjennomføre Fellesdelen, og deretter valgfrie moduler. I revideringen er det hovedsakelig Fellesdelen som endres.

Det økte timetallet brukes bl.a. til å gi mer rom til å fordype seg i områder spesielt relevant for deltakernes egen praksis, og til økt grad av individuell tilbakemelding, både fra med-kursdeltakere og fra kursholdere. Individuell tilbakemelding gis både i veiledningsgrupper der hver enkelt får veiledning i fht.

planlegging og gjennomføring av undervisning og på grunnlag av skriftlige utviklingsarbeider knyttet til deltakeres utdanningspraksis.

Krav og antall timer for II-stillinger må avklares. Det er i den sammenheng viktig å bemerke at slik Fellesdelen er organisert er det ikke hensiktsmessig at ansatte i II-stilling tar deler av denne. (Med unntak av at de evt. kan fritas for ferdigstilling av utviklingsnotat.)

Mer bruk av 'flipped classroom' og teknologibaserte arbeidsformer

I det nye kurset øker vi elementet av 'flipped classroom' og 'blended learning'. Dette er mulig ikke minst pga. etableringen av Kunnskapsbanken i universitets- og høgskolepedagogikk på nett (KUPP)³. 'Flipped classroom' refererer her til en arbeidsform som vektlegger arbeid i forkant av og arbeid mellom kurssamlingene. Dette gir de fysiske samlingene en litt annen rolle, fordi tiden kan brukes mer på aktiv samhandling og dialog der særlig det å jobbe med deltakernes erfaringer og praksiser får mere tid. 'Blended learning' viser primært til bruk av teknologibaserte læringsressurser som brukes i for- og mellomarbeid (flipped classroom) og som kan erstatter noe av ansikt-til ansikt-undervisningen. Gjennom denne arbeidsformen vil vi også gi deltakere økt mulighet til å velge hvilke temaer de ønsker å fordype seg i, samt å velge innhold som er direkte relevant for deres egen utdanningspraksis. Ved å integrere den nettbaserte kunnskapsressursen KUPP, bruk av et Learning Management System (LMS), samt andre teknologier i vårt utdanningstilbud, eksemplifiserer og modellerer vi også 'blended learning' som 'flipped classroom', samt bruk av annen teknologi i undervisningen. Bruk av 'flipped classroom' betyr at vi kan øke antallet estimerte arbeidstimer for kursdeltakere uten å øke fysiske samlinger tilsvarende. Det sikrer fleksibilitet for kursdeltakerne. Forskningen på dette feltet er tydelig på at god bruk av 'flipped classroom' og 'blended learning' fordrer god planlegging og tett oppfølging fra den som underviser.

Ny kursportefølje

Formål

FUPs mandat er å bidra til å utvikle vitenskapelig ansattes forståelse og mestring av pedagogiske oppgaver innen høyere utdanning, der både utdanning og dannelse er sentralt. Utdanningstilbudet for universitetspedagogisk basiskompetanse er sentralt i dette arbeidet.

Mål

Universitetspedagogisk basiskompetanse innebærer å kunne planlegge og gjennomføre undervisning og veiledning, både individuelt og i samarbeid med kolleger, på en måte som fremmer studentenes læring og deres personlige og faglige utvikling som fremtidige profesjonsutøvere og aktive samfunnsborgere.

³ <https://uio.bibsys.no/courses/24>

Etter å ha gjennomført universitetspedagogisk basiskompetanse skal deltakerne være bedre i stand til å:

- beskrive, begrunne, drøfte og samtale om egen utdanningspraksis i lys av teori og forskning på læring og undervisning,
- videreutvikle sitt undervisningsrepertoar,
- engasjere studentene i varierte læringsaktiviteter,
- skape og videreutvikle gode læringsmiljøer,
- utvikle gode studieprogram,
- bidra til å styrke utdanningskvaliteten ved egen institusjon,
- drive kunnskapsbasert utvikling av egen undervisnings- og veiledningspraksis og
- opprettholde et aktivt engasjement for læring og undervisning.

Målene er i tråd med UHRs anbefalinger.

Rammefaktorer og deltakerforutsetninger

Noen sentrale rammer for kurset er fastlagt: UiO har besluttet at universitetspedagogisk basiskompetanse skal omfatte 150 arbeidstimer for alle nye ansatte med undervisningsoppgaver. I hht. Kvalitetsmeldingen skal universitetspedagogisk basiskompetanse oppnås i løpet av det første året som tilsatt. Nettressurser som KUPP og LMS utgjør en viktig ressurs som muliggjør et slikt tilbud.

Deltakernes forutsetninger er varierte. De kommer fra ulike fagdisipliner og har ulik undervisningserfaring, og også ulik grad av kjennskap til pedagogiske begreper og teorier. En sentral rammefaktor utgjøres også av den tiden deltakerne har til å arbeide med kursoppgaver i sin arbeidshverdag. Ansatte skal få uttelling i sitt arbeidstidsregnskap. Pr. i dag er UiOs retningslinjer 70 timer godskriving for deltakelse på kurs i universitetspedagogisk basiskompetanse⁴. Når kravet til universitetspedagogisk basiskompetanse nå øker, er det viktig at godskrivningen øker tilsvarende. Videre ser vi at godskriving praktiseres ulikt ved ulike institutt/fakultet. Det er en viktig rammefaktor for kvaliteten i det universitetspedagogiske utdanningstilbudet at alle som deltar på kurs får godskrevet et tilstrekkelig antall timer, slik at arbeidsbyrden til sammen blir rimelig og arbeidet med utvikling av pedagogisk kompetanse kan prioriteres av den enkelte kursdeltaker gjennom kursperioden.

Organisering og arbeidsformer

De 120 timene i fellesdelen er fordelt på tre fysiske samlinger som til sammen utgjør 4,5 dager (40 timer), for- og mellomarbeid, samt ferdigstilling av utviklingsnotat (45 timer), og arbeid i kollegaveiledningsgrupper (35 timer). Fellesdelen strekker seg over ett semester, men deltakerne jobber videre med sitt utviklingsarbeid som leveres ved slutten av påfølgende semester, når hele utdanningen (inklusive valgfrie moduler) er gjennomført. Dette for å styrke helhet og sammenheng, samt gi deltakeren større mulighet for å integrere arbeidet i sin Teaching Portfolio.

⁴ <http://www.uio.no/for-ansatte/ansettelsesforhold/arbeidstid-og-fraver/arbeidstid/arbeidspliktregnskap/jus/#toc12>

FELLESDELEN				VALGFRIE MODULER	
August/januar		September/februar	Nov./mai/juni	Neste semester	
Forarbeid	1. samling 2 dager	2. samling 2 dager	3. samling ½ dag	Valgt modul	Valgt modul
	→ Mellomarbeid		→ Mellomarbeid	→ Utviklingsnotat	
	Kollegaveiledning				

Figur 3: Organisering av arbeidet i Fellesdelen

Det er et sentralt prinsipp at deltakerne knytter innholdet og arbeidet i kurset til egen undervisning. Deltakere jobber både i faghomogene og fagheterogene grupper. Faghomogene grupper gir grunnlag for å utvikle en dypere felles forståelse av undervisningsstrategier innenfor ett eller flere beslektede fagområder, mens fagheterogene grupper gir tverrfaglige impulser og bedre innsikt i universitetets rolle som utdanningsinstitusjon. Gjennom å arbeide i både faghomogene og fagheterogene grupper søker vi å ta hensyn til og videreutvikle det fagspesifikke, men også å legge til rette for at deltakerne lærer av og bli utfordret av hverandres perspektiver. Kursdeltakere fra eksisterende Fellesdel rapporterer at kurset er en god arena for å møte fagpersoner fra ulike fag og slik bidrar til en opplevelse av å være del av universitetet som helhet.

Innhold Fellesdelen

Fellesdelen er den sentrale kurskomponenten som skal bidra til å utvikle de vitenskapelige ansattes forståelse og mestring av pedagogiske oppgaver innen høyere utdanning. Fellesdelen gir deltakerne et felles vokabular, en helhetlig forståelse av undervisning i høyere utdanning og et grunnlag for videreutvikling av sin universitetspedagogiske kompetanse.

Fellesdelen omfatter følgende hovedmomenter:

- planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning
- ulike undervisningsformer og læringsfremmende aktiviteter
- inkluderende læringsmiljø og etiske/relasjonelle problemstillinger knyttet til undervisning
- ulike vurderingsformer
- veiledning på BA og MA
- kollegaveiledning
- profesjonelt ansvar som universitetslærer

Deltakerne får også muligheten til å starte arbeidet med en Teaching Portfolio (TP)⁵, med støtte fra andre kursdeltakere og fra kursholdere. TP er et redskap for kontinuerlig utvikling og dokumentasjon av undervisningskompetanse. I arbeidet med denne får deltakere konkrete muligheter til å kople de felles temaene i kurset til egen undervisningspraksis, og til å få individuelle tilbakemeldinger fra kollegaer og kursholdere. Deltakerne vil kunne ha nytte av å ha en slik dokumentasjon når de skal søke opprykk eller fast stilling⁶.

⁵ FUP har besluttet å bruke den engelske termen fordi dette er den etablerte termen internasjonalt.

⁶ <http://www.uio.no/om/regelverk/personal/vitenskapelig/veilsokeremedlbedommelse.html>

Oppsummering av Fellesdelen

Forarbeid

- Filmer og tekst om læring
- Notat om egne erfaringer og om undervisningsformer i eget emne

Mellomarbeid

- Film om kollegaveiledning
- Førveiledningsnotat og førveiledning
- Sende inn spørsmål fra gruppen
- Tekst om undervisningsform og forberede presentasjon til samling
- Videreutvikle notat om læring og undervisning. Gi hverandre respons

Mellomarbeid:

- Kollegaveiledningsgruppene forbereder presentasjon av arbeidet i gruppene
- Videreutvikle notat om læring og undervisning. Sende inn revidert notat og få skriftlig tilbakemelding fra kursleder

1. samling (2 dager)

- Læring og undervisning
- Undervisningspl. I og –evaluering
- Teaching Portfolio
- Forelesningens dramaturgi
- Kollegaveiledning, gr. etableres
- Profesjonelt ansvar

2. samling (2 dager)

- Ulike undervisningsformer (fordypning)
- Ethiske og relasjonelle aspekter ved undervisning, og inkluderende læringsmiljø. (rel. til prof. ansvar)
- Oppfølging av arbeidet i veiledningsgruppene
- Vurderingsformer og tilbakemelding
- Veiledning (BA og MA)

3. samling ½ dag

- Dele og konsolidere erfaringer fra veil.gr.
- Om undervisning som kollegialt anliggende (rel. til prof. ansvar)
- Om videre arbeid med egen undervisningspraksis

Etter gjennomført Fellesdel og moduler:
Ferdigstille og sende inn notat/TP. Få tilbakemelding fra kursleder.

Kollegaveiledning

Valgfrie kurs

Eksisterende moduler som videreføres

I tillegg til Fellesdelen skal deltakerne velge mellom følgende kursmoduler⁷:

- Forskningsveiledning (PhD) (30 t)
- Utdannings-/studieprogramledelse (30 t)
- Vurdering og eksamen (30 t)
- Case, prosjekt, PBL, TBL (30 t)
- Det dramaturgiske aspekt (15 t)
- Mot til å undervise (15 t)
- Skrive for å lære (15 t)

I tillegg utvikler FUP, som del av sitt konsultasjonsarbeid og i samarbeid med enhetene, fakultetsspesifikke kurs som kan telle som del av basiskompetansen.

Moduler FUP vurderer å utvikle

- Workshop-serie Teaching Portfolio
- Rom for læring: Arkitektur og teknologi for læring (i samarbeid med DML og Unimedia)
- Å undervise (for) samfunnsansvar

Oppstart og overgangsordning

Den nye kursporteføljen tilbys fra om med høsten 2017. FUP foreslår at ansatte som innen våren 2017 har gjennomført eksisterende Fellesdel innen utgangen av 2018 kan ta moduler som oppfyller kravet om 100 timer og oppnå basiskompetanse etter den gamle ordningen. Alternativt kan disse velge å gjennomføre kursmoduler opp til 150 timer.

I følge Stortingsmeldingen *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* (Kvalitetsmeldingen) er det nå en forventning om at institusjonene sørger for at nytilsatte som ikke har universitetspedagogisk basiskompetanse skaffer seg slik kompetanse i løpet av ett år (NOU 2016/2017: 16, side 24). Den universitetspedagogiske utdanningen tilbys fast og midlertidig ansatte. FUP tilbyr også tilpasset kurs på engelsk for ansatte som ikke snakker norsk. Dette betyr at i underkant av 200 ansatte får basiskompetanse pr. år.

Utvikling av tilbud om påbygning etter basiskompetanse

På sikt ønsker FUP å etablere tilbud til ansatte som ønsker å videreutvikle og bygge på sin basiskompetanse. Her er det tenkt at ulike aktiviteter kan settes sammen etter den enkeltes ønske. For eksempel:

- «Alumni»-aktiviteter (f.eks. faghomogene seminarer utarbeidet sammen med fagmiljøene)
- Videreutvikling av 'Teaching Portfolio' (workshop-serier).
- Ulike former for kollegaveiledning i samarbeid med fagmiljøene.
- Andre tilbud utviklet på forespørsel fra og i samarbeid med enhetene.

⁷ Kursbeskrivelser av modulene slik de ser ut i dag finnes på: <https://www.uv.uio.no/iped/om/fup/>